(Euroopan unionista tehdyn sopimuksen VI osastoa soveltamalla annetut säädökset)

JÄRJESTÄYTYNYTTÄ RIKOLLISUUTTA KOSKEVA, LIITTYMISTÄ EDELTÄVÄ SOPIMUS EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN JA KESKI- JA ITÄ-EUROOPAN HAKIJAMAIDEN SEKÄ KYPROKSEN KANSSA

(Neuvoston (YOS) 28 päivänä toukokuuta 1998 hyväksymä teksti)

(98/C 220/01)

Me, Euroopan unionin jäsenvaltioiden oikeus- ja sisäasioista vastaavat ministerit Euroopan unionin neuvoston jäseninä, yhdessä komission kanssa,

sekä

Me, Keski- ja Itä-Euroopan hakijamaiden, mukaan lukien Baltian valtiot, sekä Kyproksen oikeus- ja sisäasioista vastaavat ministerit,

edelliset jäljempänä 'EU:n jäsenvaltiot' ja jälkimmäiset jäljempänä 'KIE-maat ja Kypros',

OLEMME KOKOONTUNEET Brysselissä 28 päivänä toukokuuta 1998,

OTAMME HUOMIOON Amsterdamin Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 1997 [1] hyväksymän järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan Euroopan unionin toimintasuunnitelman ja erityisesti sen suosituksen n:o 3,

KOROSTAMME yhteistä sitoutumistamme kansanvaltaan, ihmisoikeuksiin ja oikeusvaltioperiaatteeseen ja tietoisina siitä, että järjestäytynyt rikollisuus on vakava uhka näille arvoille, koska se soluttautuu hallinnon, laillisen kaupallisen ja rahoitustoiminnan sekä yhteiskunnan rakenteisiin kaikilla tasoilla, saastuttaa ja pilaa ne,

TOTEAMME, että ainakin seuraavat osatekijät ovat edellytys tehokkaalle lainkäyttöä koskevalle yhteistyölle ja oikeudelliselle yhteistyölle sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla:

— rakenteeltaan toimintakelpoinen poliisihallinto, jolla on tehokkaaseen rikollisuuden torjuntaan tarvittavat toimintavaltuudet, koulutettu henkilökunta ja tekniset välineet,

— asianmukaisesti toimintakykyinen oikeuslaitos, joka toimii nykyaikaisten aineelliseen ja prosessioikeuteen liittyvien normien pohjalta,

— rittävä oikeusperusta, jonka avulla voidaan torjua lahjontaa ja jota käytetään johdonmukaisesti,

— rikollisuuden torjunnasta vastaavilla viranomaisilla on käytännön valmiudet torjua järjestäytynyttä rikollisuutta huumausainerikollisuus ja laiton kansainvälinen asekauppa mukaan luettuina, takavarikoida rikoksen tuottama hyöty sekä ehkäistä rahanpesu,

— riittävät keinot huumausaineiden väärinkäytön ennaltaehkäisyyn,

— laillisen aseidenhankinnan tiukka valvonta.

OLEMME VAKAASTI PÄÄTTÄNEET tehdä tiivistä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden ja vakavan rikollisuuden muiden muotojen torjumiseksi, mukaan lukien ihmiskauppa ja järjestäytynyt laiton maahanmuutto,

OLEMME VAKAASTI PÄÄTTÄNEET myös tehostaa kansainvälistä yhteistyötä tämän ongelman voittamiseksi,

OTAMME HUOMIOON syyskuussa 1994 annetun Berliinin julistuksen, marraskuussa 1994 järjestetyn Yhdistyneiden Kansakuntien maailmanlaajuisen ministerikonferenssin kansainvälisestä järjestäytyneestä

[1] EYVL C 251, 15.8.1997, s. 1.

rikollisuudesta, kansainvälistä järjestäytynyttä rikollisuutta koskevat G7-/P8-ryhmän 40 suositusta, jotka annettiin 12 päivänä huhtikuuta 1996, ministerikonferenssin G7/P8-ryhmän 30 päivänä heinäkuuta 1996 antamat terrorismia koskevat 25 suositusta sekä 10 periaatetta, jotka koskevat huipputeknologiaa hyväksi käyttävän rikollisuuden torjuntaa ja jotka G8-ryhmä hyväksyi 10 päivänä joulukuuta 1997,

TOTEAMME, että olemme jo luomassa yhteistä näkemystä siitä, miten järjestäytynyttä rikollisuutta torjutaan, koska me olemme kaikki liittyneet tiettyihin järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan kannalta keskeisiin kansainvälisiin sopimuksiin,

OTAMME HUOMIOON keskustelun, jota järjestäytyneestä rikollisuudesta käydaan muilla kansainvälisillä foorumeilla, esimerkiksi YK:ssa, jossa tarkastellaan parhaillaan Puolan tasavallan aloitteesta mahdollisuutta laatia järjestäytynyttä rikollisuutta koskeva YK:n yleissopimus,

TOTEAMME, että viranomaistemme välillä tehdään jo yhteistyötä, ja haluamme vahvistaa sitä sekä välittömästi että pitkällä aikavälillä,

HALUAMME laatia tätä tarkoitusta varten sopimuksen, jonka avulla nykyistä yhteistyötä voidaan lujittaa liittymistä edeltävänä ajanjaksona,

OTAMME HUOMIOON KIE-maiden ja Kyproksen tarpeen panna EU:n säännöstö täytäntöön valtion sisäisesti ennen Euroopan unioniin liittymistä,

JULISTAMME SEURAAVAA:

Periaate 1

Aiomme vakaasti tehdä tiivistä yhteistyötä torjuessamme kaikkea järjestäytynyttä rikollisuutta ja vakavan rikollisuuden muita muotoja.

Periaate 2

Toteamme tyytyväisinä, että KIE-maat ja Kypros ovat ilmoittaneet aikovansa hyväksyä ja panna tosiasiallisesti täytäntöön keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan, vuoden 1959 eurooppalaisen yleissopimuksen ja ne kansainväliset sopimukset, jotka mainitaan järjestäytynyttä rikollisuutta koskevan Euroopan unionin toimintasuunnitelman suosituksessa n:o 13. Tämä tehdään suosituksen n:o 13 mukaisesti mahdollisimman pian.

Toteamme, että olemme kaikki ratifioineet joitakin näistä sopimuksista ja että suosituksessa n:o 13 on mainittu seuraavat kansainväliset yleissopimukset:

— rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva eurooppalainen yleissopimus, Pariisi 1957,

— rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen pöytäkirja, Strasburg 1978,

— keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen pöytäkirja, Strasburg 1978,

— rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva yleissopimus, Strasburg 1990,

— tullihallintojen keskinäistä avunantoa koskeva yleissopimus ja sen pöytäkirja, Napoli 1967 [1],

— meritse tapahtuvaa laitonta kauppaa koskeva sopimus, joka koskee huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen 17 artiklan täytäntöönpanoa, Strasburg 1995,

— yleissopimus huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laitonta kauppaa vastaan, Wien 1988,

— eurooppalainen yleissopimus terrorismin vastustamisesta, Strasburg 1977.

Lisäksi toteamme tyytyväisinä, että KIE-maat ja Kypros aikovat säätää ja panna täytäntöön lainsäädäntöä, jonka nojalla ne voivat liittymiseensä mennessä ratifioida järjestäytynyttä rikollisuutta koskevan toimintasuunnitelman suosituksessa n:o 14 mainitut yleissopimukset.

Periaate 3

Aiomme tehdä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta vastaavien keskeisten täytäntöönpano- ja oikeusviranomaisten kehittämiseksi ja niiden toiminnan tehostamiseksi. Kyse on erityisesti tahoista, joita tarkastellaan järjestäytynyttä rikollisuutta koskevan toimintasuunnitelman suosituksissa 1 (järjestäytyneen rikollisuuden vastaisten toimien koordinoinnista vastaavat kansalliset keskuselimet), 19 (tietojen vaihdosta vastaavat kansal-

[1] On huomattava, että ehdokasmaat eivät voi allekirjoittaa kyseistä yleissopimusta.

liset keskukset), 20 (kansalliset monialaiset ryhmät) ja 21 (eurooppalainen oikeudellisen yhteistyön verkosto).

Asiaa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti kyseiset elimet huolehtivat myös:

— järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvän oikeudenkäyttöä koskevan kansainvälisen yhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön nopeudesta ja tehokkuudesta, ja

— järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan kansallisesta koordinoinnista.

Ilmoitamme toimintasuunnitelman suosituksen n:o 19 mukaisesti perustetuista kansallisista yhteyspisteistä Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristölle, joka antaa niitä koskevat tiedot kaikille, joita asia koskee.

Tietoisina siitä, että rikostutkinnan koordinointi on ratkaisevaa järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi onnistuneesti, katsomme, samalla kunnioittaen täysin kunkin valtion perustuslaillista rakennetta, että on aiheellista harkita monialaisten integroitujen ryhmien perustamista kansallisella tasolla järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan toimintasuunnitelman suosituksen n:o 20 mukaisesti. Aiomme järjestää säännöllisin väliajoin tällaisten ryhmien välisiä kokouksia yhteisistä strategioista ja toimista käytävää keskustelua varten, tarvittaessa Europolin avulla.

Sovimme vuosittaisen yhteisen toimintasuunnitelman laatimisesta ja kehittämisestä Europolin avulla, jotta tunnistettaisiin merkittävimmät, kaikille yhteiset järjestäytyneeseen rikollisuuteen liityvät uhat. Tätä varten neuvoston kulloinenkin puheenjohtajavaltio järjestää kokouksia, joissa kehitetään ja tarkistetaan vuosittaista toimintasuunnitelmaa, jossa voitaisiin käyttää hyödyksi Euroopan unionin järjestäytynyttä rikollisuutta koskevasta vuosittaisesta selvityksestä saatuja kokemuksia. KIE-maat ja Kypros ovat valmiita vastaamaan EU:n tätä varten laatimaan kyselyyn, ja niille tiedotetaan asianmukaisesti neuvoston yhteys- ja tukiverkoston työstä ja Europolin toiminnasta.

Periaate 4

Korostamme, että on tärkeää tehdä läheistä yhteistyötä kysymyksissä, jotka koskevat nopeaa ja tehokasta tietojen vaihtoa rikostutkintaa ja keskinäistä oikeusapua varten sekä operationaalisen ja tutkinnallisen tuen alalla.

KIE-maat ja Kypros harkitsevat oikeudellisen yhteistyön yhteyspisteiden perustamista oikeudellisen yhteistyön helpottamiseksi toistensa välillä ja Euroopan unionin jäsenvaltioiden kanssa näiden yhteyspisteiden asteittaiseksi yhdentämiseksi Euroopan unionin verkostoon.

Periaate 5

Pidämme erittäin tärkeänä lainkäyttöä koskevien tietojen molemminpuolista vaihtoa, mutta henkilötietojen suoja on kuitenkin varmistettava. Tietojenvaihdon ei pitäisi rajoittua tutkinnan yhteydessä tapahtuvaan tietojenvaihtoon, vaan tietoja olisi vaihdettava myös niiden keräämiseksi ja jakamiseksi muille pitkän aikavälin strategioita kehitettäessä.

Olemme tietoisia siitä, että on tärkeää kerätä tietoja rikollisryhmistä ja niiden olinpaikoista tutkimuksen tehokkuuden varmistamiseksi.

Korostamme, että on tärkeää varmistaa, että tietojenvaihdossa noudatetaan voimassa olevia tietosuojaa koskevia sääntöjä, erityisesti yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä 28 päivänä tammikuuta 1981 tehtyä Euroopan neuvoston yleissopimusta. Toteamme tyytyväisinä KIE-maiden ja Kyproksen aikomuksen ratifioida edellä mainittu sopimus mahdollisimman pian, elleivät ne jo ole ratifioineet sitä.

Korostamme, että muilta mailta saadut arkaluontoiset tiedot on suojattava mahdollisimman täydellisesti. Kehotamme kunkin valtion toimivaltaisia viranomaisia neuvottelemaan keskenään oikeudellisen tai hallinnollisen menettelyn aikana ilmaistavia tietoja koskevista vaatimuksista sekä keskustelemaan etukäteen noista vaatimuksista mahdollisesti aiheutuvista vaikeuksista. Tässä yhteydessä katsomme, että tiedot lähettävän valtion olisi voitava asettaa arkaluonteisten tietojen suojaamista koskevia ehtoja, joita tiedot vastaanottavan valtion on noudatettava ennen kuin se päättää, antaako se tiedot.

Periaate 6

Pidämme keskinäistä käytännön tukea tutkinnassa ja operatiivisessa toiminnassa erittäin tärkeänä.

Keskinäiseen käytännön tukeen voi kuulua:

— koulutukseen ja välineisiin liittyvä tuki,

— yhteiset tutkinta- ja erityistoimet, joita Europol tukisi tarvittaessa,

— lainkäyttöä koskevan yhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön edistäminen maiden välillä pitkäkestoisissa tutkintatoimissa ja lyhytaikaisissa operaatioissa, erityisesti käsittelemällä nopeasti yli rajojen ulottuvaan yhteistyöhön liittyvät asianmukaiset hakemukset ja antamalla logistiikkatukea, ja

— rikollisuuden torjunnasta vastaavien viranomaisten ja oikeusviranomaisten keskinäinen harjoitteluvaihto maihimme liittyvien tutkintatoimien puitteissa.

Korostamme tehokkaiden teknisten toimien merkitystä, kuten televalvonta, salaiset operaatiot ja valvotut läpilaskut. Aiomme edistää kansainvälistä yhteistyötä näillä aloilla ottaen täysin huomioon toimien vaikutukset ihmisoikeuksien kannalta.

Periaate 7

Pidämme erityisen tärkeänä kahden- ja monenvälisiä yhteisiä lakien täytäntöönpanoon liittyviä yhteishankkeita. Tällaiseen yhteistyöhön on pyrittävä erityisesti niillä järjestäytyneen rikollisuuden aloilla, jotka aiheuttavat yhteisiä ongelmia eri maille, ja sen on perustuttava hankekohtaiseen toimintaan, jonka Euroopan unionin neuvosto hyväksyi istunnossaan 4 päivänä joulukuuta 1997.

Olemme tietoisia tarpeesta perustaa ja toteuttaa todistajien ja oikeusviranomaisten kanssa yhteistyötä tekevien henkilöiden suojeluohjelmia, silloin kun ne ovat tarpeen ja ne ovat Euroopan unionin neuvoston tätä koskevien päätöslauselmien mukaisia, sekä avustaa toisiamme kyseisten tavoitteiden toteuttamisessa, erityisesti sallimalla, että edellä mainitut henkilöt yhteisestä sopimuksesta voivat tulla maihimme.

Periaate 8

Korostamme Europolin merkitystä tiedonvälittäjänä sekä analyyttisen asiantuntemuksen ja operatiivisen tuen tarjoajana, aikanaan myös KIE-maille ja Kyprokselle.

Näin ollen KIE-maat ja Kypros ryhtyvät mahdollisimman pian tarvittaviin valmisteluihin, jotka mahdollistavat niiden liittymisen Europol-yleissopimukseen unioniin liittymisen yhteydessä, sekä tarvittavien kansallisten yksiköiden perustamisen.

Panemme tyytyväisinä merkille, että KIE-maat ja Kypros ovat jo luoneet ensimmäiset yhteydet Europolin huumeyksikköön, ja kannustamme tällaisia yhteyksiä; toteamme myös, että kyseiset maat aikovat Europol-yleissopimuksen tultua voimaan ja tämän sopimuksen hyväksymisen jälkeen aloittaa virallisten sopimusten valmistelun, erityisesti yhteyshenkilöiden sijoittamiseksi Haagiin. Euroopan unionin neuvosto ja komissio aikovat avustaa KIE-maita ja Kyprosta tarvittavien kansallisten yksiköiden käynnistämisessä ja edistää rahoitusta asianmukaisten yhteisön ohjelmien kautta niihin sovellettavien sääntöjen mukaisesti.

Periaate 9

Panemme tyytyväisinä merkille, että oikeusapupyyntöjen ja muiden oikeudellisten pyyntöjen käsittelemiseksi nopeasti ja tehokkaasti KIE-maat ja Kypros ovat halukkaita antamaan parhaita käytäntöjä koskevan lausuman, joka on keskinäisen oikeusavun parhaita käytäntöjä rikosasioissa koskevan yhteisen toiminnan mukainen [1], jonka neuvosto on hyväksynyt 29 päivänä kesäkuuta 1998.

Periaate 10

Korostamme, että rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevat, Euroopan unionin puitteissa vuosina 1995 ja 1996 laaditut yleissopimukset on ratifioitava mahdollisimman nopeasti, jotta rikoksentekijät eivät hyötyisi maidemme oikeusjärjestelmien eroista, joiden seurauksena rikolliset voivat päästä lakien ulottumattomiin; korostamme myös että KIE-maiden ja Kyproksen olisi säädettävä lainsäädäntöä, jonka nojalla ne voivat liittyä mainittuihin yleissopimuksiin liittyessään Euroopan unioniin. Samalla ilmoitamme, että aiomme käyttää mahdollisimman vähän mainituissa yleissopimuksissa olevaa mahdollisuutta varaumien esittämiseen. Varmistamme "aut dedere, aut iudicare" -periaatteen tehokkaan soveltamisen.

Periaate 11

On tarkasteltava edelleen esimerkiksi Phare- ja Meda-ohjelmien ja asiaan liittyvien oikeus- ja sisäasioiden alan erityisohjelmien, kuten Oisin, Grotius, Stop, Odysseus ja Falcone, lain noudattamista valvoville viranomaisille tai oikeusviranomaisille tarjoamia mahdollisuuksia. Erityisesti on edistettävä koulutusta kokonaiskäsityksen saamiseksi järjestäytyneestä rikollisuudesta sekä käytettyjen torjuntakeinojen arvioinnista ja niiden kehittämisestä. Koulutuksessa voitaisiin hyödyntää esimerkiksi Euroopan poliisioppilaitosten liiton (AEPC) kehittämiä sopivia koulutuskokonaisuuksia.

Periaate 12

Katsomme, että yhteiskuntiemme suurimpia uhkia on lahjonta, joka vahingoittaa sekä kansalaisia että koko yhteiskuntaa kaikkine instituutioineen. Sen vuoksi korostamme tarvetta kehittää yhdessä mahdollisimman kattava politiikka kaikenlaisen lahjonnan tukahduttamiseksi. Tavoitteeseen pääsemiseksi järjestämme yhteisiä keskusteluja asiaan kuuluvien neuvoston elinten ja komission kanssa silloin, kun kyseisiä politiikkoja kehitetään, ja

[1] EYVL L 191, 7.7.1998, s. 1.

Euroopan unionin jäsenvaltiot pyrkivät saamaan KIE-maat ja Kyproksen osallistumaan yhteiseen tavoitteeseen.

Periaate 13

Olemme yhtä mieltä siitä, että rahanpesun torjumiseksi on täysimääräisesti pantava täytäntöön rahanpesutyöryhmän (FATF) antamat 40 suositusta, rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä 10 päivänä kesäkuuta 1991 annettu neuvoston direktiivi 91/308/ETY [1] sekä rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva vuoden 1990 yleissopimus.

Aikomuksenamme on perustaa talousrikollisuuden tutkintayksikköjä, ellei sellaisia jo ole, kansallisella tasolla EGMONT-ryhmän määritelmän mukaisesti, jolloin kyseesä on "kansallinen keskusviranomainen, joka vastaa sellaisten saatujen, taloudellista toimintaa kokskevien tietojen vastaanottamisesta (ja sikäli kuin sillä on lupa, pyytämisestä), analysoinnista ja jakamisesta toimivaltaisille viranomaisille,

i) jotka koskevat rikoksen tuottamaksi epäiltyä hyötyä tai

ii) joita vaaditaan kansallisen lainsäädännön tai hallinnollisten määräysten perusteella, rahanpesun torjumiseksi."

Periaate 14

Parantaaksemme olemassaolevaa yhteistyötä EU:n jäsenvaltioiden sekä KIE-maiden ja Kyproksen välillä meidän on käytettävä mahdollisimman tehokkaasti hyväksemme yhteyshenkilöitä ja yhteystuomareita ja korostamme, että näitä järjestelyjä on laajennettava.

Periaate 15

Kuten edellä mainituissa periaatteissa tuodaan julki, annamme tämän sopimuksen täytäntöönpanon tehtäväksi ryhmälle, joka koostuu asiantuntijoista kaikista tähän sopimukseen osallistuvista valtioista. Täytäntöönpano perustuu seuraaviin pääosiin:

— työ kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden uhan tunnistamiseksi ja torjumiseksi ottamalla lähtökohdaksi järjestäytynyttä rikollisuutta koskeva EU:n toimintasuunnitelma,

— säännöllinen kehityksen valvonta ja arviointi järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan alalla kussakin maassa sekä tarvittaessa kuhunkin maahan sovellettavien painopistealueiden määrittäminen. Tässä valvonnassa ja arvioinnissa otetaan huomioon yhteisarvioinnit, sellaisina kuin ne ovat laajentumisprosessin oikeus- ja sisäasioiden näkökohtia koskevissa laajemmissa puitteissa vahvistettuina,

— hankkeiden suunnittelu, toteuttaminen ja yhteinen arviointi sekä tarvittaessa Europolin osallistuminen toimintaan järjestäytynyttä rikollisuutta vastan tarkoituksena muun muassa tunnistaa alueet, joissa teknin en ja rahallinen apu auttaisi KIE-maita ja Kyprosta valmistautumaan unionin jäsenyyteen.

Tehty Brysselissä 28 päivänä toukokuuta 1998.

Komission puolesta
J. STRAW
Komission jäsen

[1] EYVL L 166, 28.6.1991, s. 77.